

Slovo k povzbuzení na úterý 29. prosince 2020, na pátý den v oktávu Narození Páně
Biblická čtení: 1Jan 2,3-11; Ž 96; Lk 2,22-35

Milé sestry, milí bratři,

vánoční oktáv, osmidenní prodloužení slavnosti Narození Páně na více než týden trvající „dnes“ má – narozdíl od oktávu velikonočního – tu zvláštnost, že se během něj mohou slavit různé svátky. V sobotu jsme měli svatého Štěpána, včera svatá Mláďátka betlémská, v neděli Svatou rodinu. Proto jsme se také snažili rozjímat zejména o tom, co bylo obsahem těchto svátků. A ač se již od svátku svatého Jana Evangelisty (letos na tento den připadl právě svátek Svaté rodiny), čtou úryvky z Prvního listu Janova, teprve dnes, když žádný jiný než vánoční svátek není, se můžeme pokusit na tento list plně zkusit zaměřit svou duchovní pozornost.

Je to krásný novozákonní spis. Patří mezi takzvané katolické listy (totiž takové, které nemají už ani v době biblické své konkrétní adresáty, ale jsou od samého začátku určeny všem), jeho lidským autorem je Jan Evangelista, příbuznost s evangeliem je patrná na každé stránce, takřka v každé větě. Celým listem se tak prolíná několik velkých vpravdě janovských témat jako světlo, láska, spravedlnost, poslušnost, život věčný a společenství s Bohem. Všeho toho je dárce Kristus, který sám jako vtělený Boží Syn je slovo života, světlo světa, vtělená Boží láska, s ním máme společenství.

I v dnešním úryvku jsme tak slyšeli výzvu k poslušnosti Ježíšovu slovu, která jediné může vést k jeho skutečnému poznání a k živému reálnému společenství s ním. Výzvu k poslušnosti, která má být základním projevem naší lásky k němu, a proto je poslušností především příkazání lásky, ve kterém je obsaženo vše. Láska nás připodobňuje Kristu a propojuje s ním, on pak může zůstat v nás a my v něm. A je to také láska k člověku, která je předpokladem toho, že se to vše děje, že můžeme být ve světě.

Zůstaňme dnes na chvíli právě u obrazu světla...

Světlo je velkým a krásným janovským tématem, už v prologu evangelia jsme slyšeli, že Kristus-Světlo svítí v temnotách, svítí lidem, osvěcuje každého člověka přicházejícího na tento svět a tma není schopna je pohltit. Světlo je ale už velké téma, velký obraz Božího působení v celém Písmu, už i ve Starém zákoně. Světlo je tajemným Božím projevem dokonce i ve velké duchovní tradici lidstva, světlo shůry i v nás je i významné téma antické filozofické reflexe. Vše to samozřejmě proto, čím světlo přirozeně je.

Světlo je konečně i navýsost vánoční téma. Světlo Slunce a měnění jeho délky na Zemi (na severní polokouli, kde liturgický rok vznikl) je dokonce jedním ze nejznámějších důvodů ustálení data slavení vánoc jakožto slavení narození Krista právě v době zimního slunovratu. Právě tento čas odráží symboliku světla, které je nepřemožitelné, kterého znovu začíná přibývat. «Je to pravdivé vzhledem ke Kristu i k vám, neboť tma přechází a pravé světlo už svítí» slyšíme ve dnešním čtení.

Kristus je tím pravým světlem, které přišlo na svět, Kristus je paprskem Božího slunce, který Boží světlo dává dál, protože sám je „součástí“ tohoto světla. Kdo poznal Krista, poznal tak světlo, Boží světlo a toto světlo mu bylo dáno do celého jeho života. Že především víra je tímto světlem, i o tom velmi rádi rozjímali staří církevní otcové.

Představa víry jakožto světla, které dává vidět Boha a Krista na nebi i v jeho přítomnostech ve světě, světla, které osvětluje pravou hodnotu věcí a ukazuje jejich skutečný smysl, podobně jako přirozené světlo dává vidět skutečný tvar a barvy věcí, je nesmírně důležitá. Je to dokonce jedna z nejpřesnějších představ, jeden z nejexpresivnějších obrazů víry. Proto o světle svatý Jan tak rád a tak často píše, proto také v evangeliu (zvláště v tom Janově) máme několik velkých svědectví o uzdravení slepých, zázraků, které jsou prototypem uzdravení slepoty naší, slepoty vnitřní, prototypem dání duši vidět Boha, Krista a Boží věci, dání vidět pravý smysl a cíl věcí, dání daru víry.

Dnešní úryvek z Prvního listu Janova nám zároveň ve svých závěrečných verších připomíná, jak toto světlo víry neztratit. Že jedním z předpokladů uchování tohoto vnitřního světla, uchování živé víry v Boha, je láska, a to i láska k člověku: «Kdo svého bratra miluje, zůstává ve světle a pro nikoho není pohoršením. Kdo však svého bratra nenávidí, je ve tmě a žije ve tmě: neví, kam jde, protože jeho oči pro samou tmu nevidí».

Na vztahu k viditelným částem světa, zejména k lidem, se totiž jako na prvních projeví to, co je ve skutečnosti v našem srdci. Proto platí, že když nemilujeme viditelného bratra, nemůžeme milovat neviditelného Boha, v našem srdci nemůže být skutečná láska (jak tom Jan rozjímá pak ve 4. kapitole svého listu).

Nejde ale jen o projev. Daleko víc jde o to, že zloba, nenávist, zášť, závist, hněv, pomstychtivost a podobné vlastnosti skutečně zaslepují smysly naší duše, zatímco jediné láska otevírá její oči i ostatní smysly pro vnímání Boha i druhého člověka. Nenávist zaslepuje oči a všechny smysly duše, že pak nemůže být schopna vidět a jakkoli jinak Boha, protože Bůh je láska a ta je vnímatelná zase jen láskou. Nenávistná duše nemůže vidět dobře ani druhého člověka, protože toho máme jediné milovat, neboť on po naší lásce touží. Nenávist nakonec začne vnímat jen sama sebe, uzavírá člověka do sebe samého, do věčné samoty. Zloba tak vyhání všechny, vyhání Krista, vtělenou Boží lásku, z našeho srdce i života. Zloba nás vzdaluje i od ostatních lidí, odtrhává nás od nich stále více, doslova nás izoluje.

Střežme se proto – s Boží pomocí – nenávisti, a to ke komukoli. I nenávisti k nepřátelům, nesympatickým lidem i vůči těm, kteří třeba nenávidí nás, ubližují nám a všemožně nás ohrožují. A dejme si pozor na to, že nenávist nemusí být mnohdy až tak nápadná, často může být skrytá, asymptomatická, a to třeba jen proto, že nemá zrovna jak se projevit.

I tak snad můžeme číst velmi jasné, až průzračné poselství dnešního Božího slova, dnešního úryvku z Prvního listu Janova. Zkusme toto jednoduché poselství slyšet, zvlášť v dnešní těžké době, kdybychom si měli snad více než kdy jindy uvědomit, na čem v životě skutečně záleží, co je Boží a co ne...